Instrukcijos pavadinimas	Darbuotojo, vykdančio darbus esant įtampai elektros įrenginiuose, saugos ir sveikatos instrukcija Nr. DS-35-26
Taikymo sritis	AB „Energijos skirstymo operatorius“ darbuotojai, vykdantys darbus esant įtampai elektros įrenginiuose

1. Naudojami sąvokos ir trumpiniai

Nurodoma sąvoka arba trumpinys	Sąvokos arba trumpinio paaiškinimas
AAP ir KAP	Asmeninės ir kolektyvinės apsaugos priemonės
AK	Aukšta kategorija
Bendrovė	AB „Energijos skirstymo operatorius“
Darbuotojas	Bendrovėje pagal darbo sutartį dirbantis arba pagal praktikos sutartį praktiką atliekantis asmuo
DEĮ	Darbai esant įtampai
DTI	Darbų technologijos instrukcija
Instrukcija	Darbuotojo, vykdančio darbus esant įtampai elektros įrenginiuose, saugos ir sveikatos instrukcija Nr. DS-35-26
Įvykis	Neplanuotas įvykis arba įvykių grandinė, dėl kurios buvo arba galėjo būti susižeista ar susirgta, arba buvo padaryta žala turtui, aplinkai ar Įmonės reputacijai (aplinkosaugos problema, gaisras, medicininio gydymo atvejis, nelaimingas atsitikimas darbe, nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo, pirmosios pagalbos atvejis, riboto darbingumo/laikinojo darbingumo atvejis, trečiojo asmens įvykis, turto žala, vos neįvykęs incidentas)
PK	Pradinė kategorija
VK	Vidurinė kategorija

2. Pagrindinė informacija (Bendrosios nuostatos)

2.1. Dokumentas reglamentuoja darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus atliekant darbus elektros įrenginiuose, kuriuose yra elektros įtampa.
2.2. Kokybės užtikrinimo kriterijus – instruktuoti 100% darbuotojų, kurie vykdo darbus esant įtampai.
2.3. Už šios Instrukcijos reikalavimų nevykdymą, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir padarinius, taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta drausminė, materialinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė.
2.4. Darbai esant įtampai - tai darbai kai naudojant AAP rankomis ar kitomis kūno dalimis, įrankiais, darbo arba izoliacinėmis priemonėmis liečiamos įtampą turinčios dalys.
2.5. Savarankiškai dirbti DEĮ gali Darbuotojai:
2.5.1. teoriškai ir praktiškai išmokyti saugos ir sveikatos darbe taisyklių ir instrukcijų bei DTI;
2.5.2. specialiai paruošti atitinkamam darbui atlikti ir atestuoti reikiamai AK, VK ar PK apsaugos nuo elektros kategorijai ir jei jų pažymėjimuose padaryti atitinkami įrašai;
2.5.3. darbų vykdytojai ir brigados nariai turi turėti ne mažesnį kaip 6 mėn. darbo stažą Bendrovės veikiančiuose elektros įrenginiuose.
2.5.4. teoriškai ir praktiškai išmokyti mokymo įstaigoje pagal specialią elektrotechnikos darbuotojų darbų esant įtampai mokymo programą (mokymo programa suderinta su Bendrove).
2.6. Bendrovės padalinių vadovai ar jų įgalioti asmenys, kurių eksploatuojamuose įrenginiuose yra organizuojami rangovų darbai su šia Instrukcija supažindina rangovų darbų vadovus, kurie vykdys darbus esant įtampai veikiančiuose Bendrovės elektros įrenginiuose. Rangovų darbų vadovai su šia Instrukcija privalo supažindinti rangovų darbų vykdytojus ir darbuotojus, kurie vykdys DEĮ Bendrovės veikiančiuose elektros įrenginiuose.
2.7. Vykdant DEĮ, būtina susipažinti ir vadovautis šia Instrukcija, taip pat DTI, Saugos eksploatuojant elektros įrenginius taisyklėmis. Bendrovės darbuotojai, vykdantys rangos darbų pirkimus, privalo užtikrinti, jog į rangos sutartis būtų įtraukti šios instrukcijos reikalavimai.
2.8. Bendrovės padalinių, kurių darbuotojai vykdo DEĮ, vadovai užtikrina tinkamų šioje Instrukcijoje nurodytų organizacinių ir techninių priemonių, techninės įrangos ir apsauginių
2.9. darbo priemonių naudojimo, transportavimo, priežiūros ir saugojimo sąlygų sudarymą DEĮ
2.10. darbams atlikti ir atsako už jų laikymąsi šiuose padaliniuose ir pasirašytiną supažindinimą su techninės įrangos ir saugos priemonių gamyklinėmis instrukcijomis.
2.11. Bendrovėje galima vykdyti tik DTI nurodytus DEĮ. Privalomas darbuotojų skaičius ir jų apsaugos nuo elektros kategorijos nustatomos vadovaujantis parengtomis ir patvirtintomis DTI.
2.12. Bendrovės operatyviniai ar operatyviniai remonto darbuotojai DEĮ vykdo pagal pavedimus arba techninės priežiūros tvarka, o rangovų operatyvinio remonto darbuotojai pagal darbų vadovo išrašytą nurodymą ir leidimą ruošti darbo vietą ir leisti dirbti duoda darbų vadovas.
2.13. Darbuotojas vykdantis DEĮ privalo:
2.13.1. saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų bei gyventojų sveikatai;

2.13.2. dirbti tik su tvarkingais ir laiku išbandytais įrankiais bei apsaugos priemonėmis;
2.13.3. darbo metu nebūti apsvaigus nuo alkoholinių gėrimų ar narkotinių medžiagų, rūkyti tik tam skirtose vietose;
2.13.4. vykdant darbus, su savimi turi turėti energetikos darbuotojo pažymėjimą;
2.13.5. darbo vietoje turėti DTI nurodytą DEĮ techninę įrangą ir AAP;
2.13.6. nedelsdamas pranešti padalinio vadovui, budinčiajam dispečeriui, darbuotojui, vykdančiam darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, apie darbo metu gautas traumas ir (ar) elektros srovės smūgį, kitus įvykius.
2.13.7. DEĮ vykdymo kontrolę darbų metu atlieka darbų vykdytojai.
2.13.8. Bendrovės ir rangovų padalinių vadovai, atsako, jog DEĮ Bendrovės veikiančiuose elektros įrenginiuose vykdytų tik tinkamos kvalifikacijos ir atestuoti darbuotojai.
2.14. Darbuotojas vykdantis DEĮ turi teisę:
2.14.1. atsisakyti dirbti, kai Darbuotojas nėra apmokytas saugiai dirbti, kai trūksta reikiamų įrankių ar priemonių, sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai – pavojui, kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus, kai dirbama neįrengus reikiamų KAP, kai darbuotojas neaprūpintas AAP, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei ir apie tai informuoti padalinio vadovą, darbuotoją, vykdantį darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas;
2.14.2. reikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo aprūpintų AAP;
2.14.3. darbuotojui, dirbančiam DEĮ, pažeidusiam šios Instrukcijos ir kitų saugos darbe norminių aktų reikalavimus taikoma Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta atsakomybė.

3. Profesinės rizikos veiksniai. Saugos priemonės nuo jų poveikio
3.1. Profesinės rizikos veiksniai nurodyti DTI pridedamose darbo vietų profesinės rizikos nustatymo kortelėse.

4. Darbuotojo veiksmai prieš darbo pradžią
4.1. Darbuotojai gavę užduotį DEĮ prieš darbų pradžią privalo:
4.1.1. darbų vykdytojas priima sprendimą, ar rizika priimtina ir dirbti galima, ar rizika nepriimtina ir dirbti draudžiama, ir tai patvirtinti savo parašu profesinės rizikos nustatymo kortelėje. Jei rizika nepriimtina, pranešti budinčiam dispečeriui apie darbų nutraukimą;
4.1.2. jei rizika priimtina ir dirbti galima, aptverti darbo vietą taip, kad į ją patektų darbo vieta ir patiesalas įrankiams, iškabinti apsaugos nuo elektros ženklus, atlikti visas kitas nurodyme išvardintas priemones.
4.2. Draudžiama pradėti ir vykdyti darbus, kai yra šios nepalankios meteorologinės sąlygos:
4.2.1. esant perkūnijai;
4.2.2. esant nepalankiai oro temperatūrai:
4.2.2.1. žemesnei nei -20˚C;
4.2.2.2. aukštesnei nei +30˚C.
4.2.3. vėjo greitis didesnis nei 15 m/s;
4.2.4. lietus, sniegas, lijundra, kruša;
4.2.5. esant nepakankamam apšvietimui;
4.2.6. apledėjusios atramos (jei dirbama su nagėmis) ir laidai;
4.2.7. susidarius rasai, šerkšnui, apšalui ar esant šlapiam sniegui ant atramų laidų ar naudojamų priemonių.
4.3. Apie tai, ar meteorologinės sąlygos palankios ar nepalankios, nusprendžia darbų vykdytojas, vertindamas profesinę riziką darbo vietoje ir užpildydamas profesinės rizikos nustatymo kortelę pridėtą prie DTI.
4.4. Kad darbuotojas ranka ar kitomis kūno dalimis neprisiliestų prie įtampą turinčių dalių, būtina naudotis tik tomis apsauginėmis darbo priemonėmis ir technine įranga, kurios nurodytos DTI.
4.5. Kiekvieną kartą prieš pradedant naudoti įrankius ir apsauginę įrangą, darbuotojai vykdantys DEĮ privalo apžiūrėti ir įsitikinti, kad jie tinkami naudoti. Įrankiai ir įranga, netenkinantys nustatytų reikalavimų, turi būti paženklinti ir pašalinti iš darbo vietos.
4.6. Periodinė įrankių ir įrangos patikra ir/ar bandymai turi būti atliekami jų gamintojo nustatyta tvarka.
4.7. Techninė įranga ir darbo saugos priemonės, naudojamos darbams elektros įrenginiuose esant įtampai, į darbo vietą vežamos uždara transporto priemone. Techninė įranga ir apsauginės darbo priemonės laikomos atskirai nuo kitų darbo priemonių ir įrankių specialiuose krepšiuose arba dėžėse bei automobilyje pritvirtinamos, kad nebūtų sugadintos transportavimo metu.
4.8. Techninė įranga ir darbo saugos priemonės, naudojamos darbams elektros įrenginiuose esant įtampai, darbo vietoje paruošiamos ant specialaus patiesalo, o į atramą pakeliamos specialiu krepšiu ir transportavimo bloku. Griežtai draudžiama įrankius ir priemones mėtyti. Esant būtinybei juos galima pasikelti su specialia virve.
4.9. Įranga, skirta dirbti elektros įrenginiuose esant įtampai, saugoma sausoje, gerai vėdinamoje, šaltu metų laiku šildomoje patalpoje arba automobilyje.
4.10. Darbo vietoje ar kitomis aplinkybėmis sudrėkusios izoliacinės priemonės , apavas, pirštinės turi būti išdžiovintos, juos iškleidžiant ant stelažų, pakabinant ant stovų ir panašiai.
4.11. DEĮ darbo saugos priemonių ir techninės įrangos aprūpinimas, supažindinimas su jų naudojimu, laiku tikrinimas ir bandymas, apskaita, netinkamų priemonių šalinimas, nereikalingų arba netinkamų naudoti priemonių nurašymas, naujų įsigijimas vykdomas pagal Bendrovės AAP ir KAP procesą.

5. Darbuotojo veiksmai darbo metu
5.1. Darbuotojams, vykdantiems DEĮ, darbo metu būtina:
5.1.1. nuolatos vertinti, ar neatsirado papildomos rizikos darbo vietoje;
5.1.2. vykdyti tiktai darbus, nurodytus nurodyme, pavedime ir DTI;
5.1.3. nuolatos kontroliuoti, ar įvykdomos visos DTI numatytos priemonės.

5.2. Darbuotojai, vykdantys DEĮ elektros įrenginiuose, dirbti gali tik apsirengę sertifikuotais darbo rūbais, juos visiškai užsisagstę, dėvintys darbo batus, šalmą su apsauginiu veido skydeliu ir užsimovę medvilninės ir dielektrines pirštines, dielektrinius batus.
5.3. Naudojamų darbo priemonių ir įrankių neizoliuotos dalies matmenys negali būti lygūs ar didesni už atstumą tarp dalių su skirtingu potencialu (tarp skirtingų polių ar fazių srovinių dalių, tarp srovinės dalies ir įžemintų dalių).
5.4. Dirbant DEĮ draudžiama dėvėti žiedus, metalinius laikrodžius ir kitus papuošalus ant rankų, taip pat dirbant DEĮ draudžiama su savimi turėti asmenines ryšio priemones arba jos turi būti išjungtos.
5.5. Darbo metu atsiradus nepalankioms meteorologinėms sąlygoms, DEĮ reikia nedelsiant nutraukti, o įrankius, įrangą, apsaugos priemones sudėti į laikymo ir transportavimo vietas.
5.6. Dirbant automobiliniu bokšteliu reikia laikytis 0,5 metro saugiu atstumu nuo automobilinio bokštelio krepšio iki įtampą turinčių neizoliuotų 0,4 kV oro linijos dalių ir 1,0 m iki 10 kV įtampą turinčių neizoliuotų oro linijos dalių. Automobilinis bokštelis darbo metu turi būti įžemintas. Dirbant iš izoliuoto krepšio reikia įžeminti tik automobilinį bokštelį.
5.7. Automobilinio bokštelio operatorius turi turėti ne mažesnę kaip PK kategoriją.
5.8. Darbuotojas pastebėjęs, kad bendradarbis pažeidžia darbų saugą ar technologiją, turi jį įspėti, jei bendradarbis nereaguoja – informuoti tiesioginį vadovą.
5.9. Vykdant DEĮ žemosios įtampos įrenginiuose reikia izoliuoti darbo vietoje visas elektros įrenginio įtampą turinčias ar galinčias turėti dalis 0,6 metro atstumu nuo darbuotojo ar jo naudojamų įrankių ar įtaisų, kuriais jis gali prie elektros įrenginio priartėti. Neizoliuotos gali būti tik tos dalys, ant kurių dirbama.
5.10. Jei yra trumpojo jungimo pavojus žemosios įtampos elektros įrenginiuose, reikia izoliuoti elektros įrenginio elektros srovei laidžias dalis (elektros įrenginio korpusą, metalines konstrukcijas).
5.11. Žemosios įtampos elektros įrenginio įtampą turinčias dalis reikia izoliuoti gaubtais, apdangalais ar specialia izoliacine juosta. Izoliuoti pradedama nuo įtampą turinčių dalių, esančių arčiausiai darbuotojo pagal principą „iš apačios į viršų“ ir „iš arčiau tolyn“.
5.12. Žemosios įtampos elektros įrenginio įtampą turinčias dalis, kurias reikia tiesiogiai liesti, izoliuoti taip, kad būtų įmanoma laikinai nuimti ar pastumti izoliuojančius gaubtus/apdangalus. Atlikus darbą, izoliacinės priemonės nedelsiant grąžinamos į buvusią vietą.
5.13. Darbuotojai vykdantys DEĮ vidutinės įtampos elektros įrenginiuose privalo dirbti naudodami dielektrines lazdas nepriartėjant arčiau nei 1 m darbuotojui kūno dalimis iki įtampą turinčių srovinių dalių. Dielektrinės lazdos privalo būti su žymomis (žiedai ant lazdos ar pan.) iki kurių jas galima laikyti dirbant.
5.14. Dirbant vidutinės įtampos elektros įrenginių atviroje skirstykloje darbų vykdytojas privalo būti nutolęs nuo darbo vietos ne arčiau kaip 8 m o uždaroje skirstykloje ne arčiau kaip 4 m.
5.15. Darbų vykdytojas privalo darbo metu kontroliuoti brigados darbuotojus, kad jie vykdytų saugos norminių aktų ir darbų eiliškumą pagal darbų technologinės kortos reikalavimus.
5.16. Vienu metu draudžiama dirbti darbų vykdytojui ir brigados nariui (-iams).
5.17. Privaloma palaikyti darbo vietoje švarą ir tvarką.
5.18. Bendraujant su klientu, reikia vadovautis Bendrovės Klientų aptarnavimo standarto reikalavimais.

6. Darbuotojo veiksmai avariniais (ypatingais) atvejais

6.1. Pastebėjęs gaisrą darbuotojas nedelsdamas turi pranešti budinčiajam dispečeriui, tai pat savo tiesioginiam vadovui ir pradėti gesinti gaisrą turimomis gaisro gesinimo priemonėmis, atvykus ugniagesiams vykdyti gaisro gesinimo vadovo nurodymus.
6.2. Įvykus Įvykiui, kurio metu nukentėjo žmogus, pirmiausia reikia nukentėjusį atpalaiduoti nuo traumuojančių veiksnių, suteikti nukentėjusiajam pirmąją pagalbą, prireikus iškviesti gydytoją arba greitąją medicinos pagalbą bendruoju pagalbos telefonu Nr. 112 ir nukentėjusį nuvežti į gydymo įstaigą, išsaugoti nepakeistą Įvykio vietą, jeigu tai negresia dirbančiųjų ar aplinkinių žmonių gyvybei ir sveikatai, apie įvykį pranešti padalinio vadovui, budinčiajam dispečeriui, darbuotojui vykdančiam saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, policijai (įvykus smurtiniam atsitikimui).
6.3. Artėjant perkūnijai, darbai elektros įrenginiuose turi būti nutraukti, brigada išvesta iš darbo vietos. Toliau tęsti darbus tik įsitikinus, kad baigėsi perkūnija.
6.4. Išgirdęs ištisinį įspėjamąjį sirenų garsinį signalą, privalo skubiai įsijungti turimą telefoną, radijo imtuvą, televizorių, išklausyti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos operatyvinio budėtojo pranešimą apie susiklosčiusią ekstremalią situaciją, jos mastą ir keliamą grėsmę bei pateikiamą informaciją, kaip elgtis ir vykdyti jo nurodymus. Gali būti ir kiti pranešimai: apie stichines nelaimes, stambias avarijas, pranešimai apie priemonių techninį patikrinimą ar gyventojų evakuaciją.
6.5. Pastebėjus (ir nedarbo metu) elektros įrenginių pažeidimus, kurie kelia pavojų žmonėms, gyvūnams, gamtai, gali įvykti avarija ar kilti gaisras, nutrūkti elektros energijos tiekimas, nedelsiant pranešti budinčiajam dispečeriui. Iki bus pašalintas pavojus, imtis priemonių, kad į pavojingą zoną nepatektų žmonės ar neįvyktų kita nelaimė.

7. Darbuotojo veiksmai baigus darbą

7.1. Baigus darbą darbuotojas privalo:
7.1.1. iš darbo vietos išnešti įrankius, prietaisus, nepanaudotas medžiagas, naudotų medžiagų atliekas. Sutvarkant darbo vietą būtina atkreipti dėmesį į tai, kad nebūtų ant elektros įrenginių palikti prietaisai, įrankiai, naudotų medžiagų atliekos;
7.1.2. rangovo darbų vykdytojas darbų užbaigimą įforminti nurodyme ir apie tai pranešti darbų vadovui;
7.1.3. operatyviniai darbuotojai apie darbų užbaigimą informuoja budintį dispečerį;
7.1.4. apie pastebėtus saugos priemonių, įrankių bei įtaisų gedimus ir trūkumus pranešti padalinio vadovui ar kitam darbdaviui atstovaujančio asmeniui.

8. Pastabos (Baigiamosios nuostatos)

8.1. Instrukcija turi būti peržiūrėta, koreguojama ir (ar) papildoma, bei iš naujo patvirtinama šiais atvejais:
8.1.1. įsigaliojus naujiems ar pasikeitus norminiams teisės aktams, į kurių reikalavimus turi būti atsižvelgta Instrukcijoje;
8.1.2. įvykus Įvykiui ir paaiškėjus, kad reikia pakeisti ar papildyti Instrukciją;
8.1.3. pareikalavus kontroliuojančioms valstybinėms institucijoms.
8.2. Už dokumento atnaujinimą yra atsakingas Darbuotojų saugos ir aplinkosaugos skyriaus vadovas.